

УДК 378. 377: 37.014

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-2-47>**Ольга МАРЧЕНКО,**

orcid.org/0000-0003-1007-9560

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ
(Харків, Україна) Marchenko_8@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті доведено актуальність компетентнісного підходу до фахової підготовки майбутніх юристів. За компетентнісним підходом основою професійної діяльності на державній службі є не тільки сукупність фундаментальних знань, які були набуті в закладі вищої освіти та є академічними за своїм змістом і характером, але і здатність виконувати соціальні та професійні ролі, що відповідають посадовому статусу. Ключовими категоріями компетентнісного підходу є компетенція і компетентність, які виражають відповідно нормативний освітній результат та особистісно-професійну характеристику, що інтегрують мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-поведінковий компоненти. Відповідно компетентний фахівець має коло обов'язків, повноважень і прав. З урахуванням висновків учених професійну компетентність юриста схарактеризуємо як сукупність взаємопов'язаних мотиваційно-аксіологічного, інформаційно-гностичного, діялісно-поведінкового та особистісно-рефлексивного компонентів. Визначено нормативно-правову та науково-методичну основи формування складових професійної компетентності майбутніх юристів. Так, сформованість мотиваційно-аксіологічного компонента передбачає усвідомлення морально-етичного змісту законів і підзаконних нормативно-правових актів, ціннісне ставлення до них, верховенства та вартості права у всіх сферах суспільного життя, гуманістичні життєві установки, інтерес до правоохоронної діяльності. Інформаційно-гностичний компонент утворений обізнаністю у сфері юриспруденції, наявністю правових знань, які є основою формування правосвідомості та правового мислення, нормативною базою правомірної діяльності, оволодіння способами правоохоронної діяльності. Передумовою розвитку інформаційно-гностичного складника професійної компетентності юриста є вивчення юридичних дисциплін, основними з яких є теорія держави і права, історія держави і права зарубіжних країн, історія держави і права України, конституційне, адміністративне, кримінальне, цивільне, сімейне, трудове, екологічне, аграрне, фінансове, банківське, податкове, міжнародне право. Діялісно-поведінковий компонент професійної компетентності юриста передбачає сформованість групи умінь: когнітивних, операційно-регулятивних, організаційно-комунікаційних, дослідницько-розслідувальних. Особистісно-рефлексивний компонент професійної компетентності юриста означає сформованість особистісних якостей, а саме: гуманізму, громадянськості, чесності, гідності, відповідальності, толерантності, тактовності, доброзичливості, комунікабельності, дисциплінованості, волі, вмінь самопізнання, самоаналізу, самоконтролю, відстоювання власної думки, добору переконливих аргументів, адекватної самооцінки своїх правоохоронних дій. Згідно структури професійної компетентності юристів визначено критеріальну базу для вимірювання рівнів сформованості професійної компетентності юристів, а саме: мотиваційний, когнітивний, діялісний, особистісний критерії з відповідними показниками. Перспективним є питання відбору діагностичного інструментарію для вимірювання рівнів сформованості компонентів професійної компетентності юристів.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, фахова підготовка, правоохоронна діяльність, правоохоронець, юрист.

Olga MARCHENKO,

orcid.org/0000-0003-1007-9560

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Sociology and Psychology Faculty № 6
Kharkiv National University of Internal Affairs
(Kharkiv, Ukraine) Marchenko_8@ukr.net*

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

In the article actuality of the competency approach is well-proven near professional preparation of future lawyers. After competency approach basis of professional activity on government service is not only totality of fundamental knowledge that were purchased in establishment of higher education and is academic on the maintenance and character but also

ability to carry out social and professional roles that answer post status. The key categories of competency approach are a competence and competency, that express a normative educational result and personality-professional description, that integrate motivational-valued, cognitive-activity, personality-behavior components. Accordingly a competent specialist has a circle of duties, plenary powers and rights. Taking into account the conclusions of scientists professional competence of lawyer of will define as totality of mutually constrained motivational axiology, informatively-gnostic, activity-behavioral and personality-reflective components. Normatively-legal and scientifically-methodical bases of forming of constituents of professional competence of future lawyers are certain. Thus, the formation of the motivational and axiological component involves awareness of the moral and ethical content of laws and subordinate legal acts, a valuable attitude towards them, the supremacy and value of law in all spheres of social life, humanistic life attitudes, interest in law enforcement activities. The information-gnostic component is formed by awareness in the field of jurisprudence, the presence of legal knowledge, which is the basis of the formation of legal awareness and legal thinking, the normative basis of lawful activity, mastering the methods of law enforcement activity. The prerequisite for the development of the information-gnostic components of the professional competence of a lawyer is the study of legal disciplines, the main of which are the theory of the state and law, the history of the state and law of the foreign countries, history of the state and law of Ukraine, constitutional, administrative, criminal, civil, family, labor, environment, agrarian, financial, banking, tax, international law. The activity-behavioral component of a lawyer's professional competence involves the formation of a group of skills: cognitive, operational-regulatory, organizational-communication, research-investigate skills. The personal-reflective component of a lawyer's professional competence means the formation of personal qualities, namely: humanism, citizenship, honesty, dignity, responsibility, tolerance, tact, benevolence, sociability, discipline, will, the ability to self-control knowledge, self-analysis, self-control, defending one's own opinion, choosing persuasive arguments, adequate self-assessment of their law enforcement action. According to the structure of the professional competence of lawyers, a criterion base for measuring the levels of formation of professional competence of lawyers has been determined, namely: motivational, cognitive, activity, personal criteria with corresponding indicators. The issue of selecting diagnostic tools for measuring the levels of formation of professional competence of lawyers is promising.

Key words: *competence, professional competence, professional training, law enforcement activity, law enforcement officer, lawyer.*

Постановка проблеми. У статтях 1, 7 Конституції України зазначено, що Україна є суверенною, незалежною, демократичною, правовою державою, в якій визнається і діє принцип верховенства права. Декларований курс на формування правової держави може бути з одного боку забезпечений шляхом удосконалення законодавства та державотворення, а з іншого – через створення умов для якісної фахової підготовки компетентних юристів, вихованих у дусі відданого служіння українському народові, сумлінного ставлення до прав, свобод і законних інтересів громадян, охорони суспільства та держави від злочинних протиправних посягань, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, готовності до співпраці з населенням (Конституція України, 1996, зі змінами, за редакцією 2023).

В умовах ускладнення оперативної обстановки і масових порушень громадського порядку в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну до правоохоронців висуваються вимоги, що стосуються не лише сформованості професійних знань і умінь, але й вихованості особистості на засадах добротності, співчуття, справедливості, терплячості. Звзначені характеристики гарантують здатність правоохоронців, юристів якісно виконувати завдання, їхню готовність діяти адекватно, застосовуючи знання й беручи на себе відповідальність за свою діяльність. Фахівців, які володіють зазначеними характеристиками, в

освітній теорії та практиці прийнято називати компетентними (Львіна, 2011; Кремень, 2008).

Короткий аналіз актуальних досліджень і публікацій, які торкаються мети дослідження засвідчив, що наприкінці 80-х – початку 90-х років компетентнісний (від лат. *competentia* – належний за правом) підхід був визначений як такий, що орієнтує освіту на досягнення більш повного, особистісного та соціально інтегрованого освітнього результату в єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного, особистісно-поведінкового компонентів.

Категоріями, якими оперує компетентнісний підхід, є такі, як-от: компетенція, компетентність, компетентний. Так, компетенція (від лат. *competentia, competete* – взаємно прагну, підходжу, відповідаю) є міждисциплінарною категорією (в освітньому, професійному, юридичному, публічно-правовому, міжкультурному та ін. аспектах) означає коло питань, в яких людина є обізнаною, вільно володіє нормативними способами дій, певним досвідом і повноваженнями. Під компетенцією розуміють також коло повноважень певного службового органу або інституції. У професійній педагогіці категорія компетенції набуває сенсу в межах інноваційно-технологічного підходу до людських ресурсів, що здатні до адаптації в середовищі життєдіяльності та праці, які постійно оновлюються. Ознакою компетенції є відчуженість від суб'єкта як наперед заданої соціальної норми (вимоги) до освітньо-професійної

підготовки здобувача освіти, необхідної для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат освіти (Кремень, 2008).

Компетентність (від лат. *competens* – здібний) ми вважаємо особистісною характеристикою, що означає володіння компетенцією, виражає ставлення до предмету діяльності, характеризує рівень пізнання у певній галузі, який дозволяє особі зважено судити, робити умовивід, виконувати певні дії за інструкцією, приписом. Дж. Равен характеризує професійну компетентність як сукупність 143 елементів, головними з яких є мотиваційні складники, інтелектуально-когнітивні здібності, практичні вміння.

У «Новому тлумачному словнику української мови» слово «компетентна» характеризує людину, яка має достатні знання в певній галузі, з чим-небудь добре обізнана, тямуща, яка ґрунтується на знаннях; кваліфікована. Компетентна людина – це людина, яка має певні повноваження, є повноправною та повновладною (Яременко, Сліпушко, 2008).

Необхідність запровадження компетентнісного підходу в освіті зазначається в нормативних документах, які регламентують освітню діяльність в Україні, а саме: законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» та ін. Так, у законі України «Про освіту» компетентність означена як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Закон України «Про освіту», 2023).

Тож, **метою статті** є уточнення змістовно-структурних характеристик професійної компетентності юристів і її формування в умовах фахової підготовки.

Сформульована мета може бути реалізована через виконання **завдань** щодо:

- доведення доцільності ідеології та методології компетентнісного підходу до організації процесу фахової підготовки юристів;
- уточнення сутності професійної компетентності юристів;
- структурування та визначення змісту компонентів професійної компетентності юристів;
- уточнення критеріїв і показників рівнів сформованості професійної компетентності юристів.

Виклад основного матеріалу. Модернізація освіти на засадах компетентнісного підходу була та продовжує бути в фокусі уваги науковців Ю. Бойчука, А. Лігоцького, Г. Полякової, Л. Філа-

тової, Г. Черкас та ін. За компетентнісним підходом основою професійної діяльності на державній службі є не тільки сукупність фундаментальних знань, які були набуті в закладі вищої освіти та є академічними за своїм змістом і характером, але і здатність виконувати соціальні та професійні ролі, які відповідають посадовому статусу.

Так, Ю. Бойчук зазначає, що професійна компетентність як єдність теоретичної та практичної готовності фахівця до виконання професійної функції характеризує не тільки якість виконання діяльності, а й особистість самого фахівця як суб'єкта в його самостійній, відповідальній та ініціативній взаємодії з соціальним середовищем (Бойчук, 2011). Розвиваючи думку А. Лігоцького про те, що в умовах закладу вищої освіти відбувається формування кістяка професійної компетентності фахівця, навколо якого у процесі професійної діяльності кристалізуються вдосконалені вміння та навички, зауважимо, що мотивувати майбутнього фахівця щодо розвитку особистісних професійно значущих якостей, прагнення до самореалізації у професійній діяльності в період навчання в закладі вищої освіти (Лігоцький, 2011).

Влучною, на наш погляд, є характеристика професійної компетентності як якості високопрофесійного працівника, здатного максимально реалізовувати себе в конкретних видах трудової діяльності, ... адаптуватися до умов, які змінюються разом із ринковим механізмом, що управляє професійною мобільністю, плануванням професійного зростання (Кремень, 2008).

Із запровадженням компетентнісного підходу закономірно зростає інтерес науковців до проблеми формування професійної компетентності фахівців різних напрямів підготовки. Зокрема, В. Лозовецька зазначає, що поняття «компетентність» застосовується щодо різних категорій фахівців, характер праці яких пов'язаний з прийняттям відповідних рішень, тобто тих, котрі уповноважені вирішувати певні виробничі задачі (управлінці, експерти, діагности), фахівців з ґрунтовними глибокими знаннями в певній галузі (вчені, викладачі, мистецтвознавці). Водночас термін «компетентність» не вживається відносно деяких фахівців, якщо їх вважають спеціалістами високої кваліфікації і називають професіоналами, майстрами. До таких фахівців можна віднести пілота, диригента, хірурга, художника (Кремень, 2008).

Професійна юридична освіта здійснюється закладами вищої освіти в межах галузей знань 081 «Право», 262 «Правоохоронна діяльність», що визначено Постановою Кабінету Міністрів

України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, за якими здійснюється підготовка фахівців у закладах вищої освіти» (Постанова Кабінету Міністрів України, 2015).

Важливим елементом здобуття юридичної освіти є вивчення юридичних дисциплін, основними з яких є теорія держави і права, історія держави і права зарубіжних країн, історія держави і права України, конституційне, адміністративне, кримінальне, цивільне, сімейне, трудове, екологічне, аграрне, фінансове, банківське, податкове, міжнародне право та ін. Зауважимо, що кожна зі згаданих галузей права врегульовує відповідну царин суспільного життя та економіки. Приміром, аграрне право є комплексною галуззю права, що регулює весь процес виробництва та обігу продукції та товарів у країні. Реалізація юридичної освіти здійснюється через юридичну практику, яка здебільшого знаходить свій вияв у таких сферах діяльності, як адвокатура, нотаріат, судова та правоохоронна діяльність тощо. Швидкоплинні трансформації в суспільстві приводять до відповідних змін у законодавстві, тому майбутнього юриста необхідно озброїти здатністю оновлювати свої знання, оскільки старіння нормативно-правової бази може відбуватися швидше, ніж завершується навчання у закладі вищої освіти. Тому в реалізації юридичної освіти важливу роль відіграють засоби масової інформації (зокрема, офіційне видання «Відомості Верховної Ради»). За законодавством про інформацію ЗМІ мають систематично повідомляти про нові законодавчі акти, діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, стан законності і правопорядку в країні. На досягнення цієї ж мети спрямоване видання науково-популярної юридичної літератури (довідників, коментарів, брошур тощо).

Тож, одним із головних елементів юридичної освіти є правова освіта, яка полягає у формуванні системи духовних і матеріальних цінностей у сфері функціонування права та правової свідомості, правових знань, даних, навичок і умінь щодо їх застосування, свідомого вибору здійснення визначеної правом дії, форми ставлення людини до правової дійсності. Ці компоненти інтегруються в особистісно-професійне утворення – професійну компетентність юриста.

Спробуємо уточнити сутність, зміст і структуру зазначеної соціально-професійної характеристики юриста. З урахуванням висновків В. Ільїної, М. Подберезького. Л. Твердохліб та інших учених професійну компетентність юриста сха-

рактизуємо як сукупність взаємопов'язаних компонентів – мотиваційно-аксіологічного, інформаційно-гностичного, діяльнісно-поведінкового та особистісно-рефлексивного.

Так, мотиваційно-аксіологічний компонент передбачає ціннісне ставлення до закону, усвідомлення морально-етичного змісту законів і підзаконних нормативно-правових актів, верховенства та вартості права у всіх сферах суспільного життя, гуманістичні життєві установки, інтерес до правоохоронної діяльності.

Інформаційно-гностичний компонент утворений обізнаністю у сфері юриспруденції, наявністю правових знань, які є основою формування правосвідомості та правового мислення, нормативною базою правомірної діяльності, оволодіння способами правоохоронної діяльності.

Діяльнісно-поведінковий компонент передбачає сформованість групи умінь, а саме: когнітивних, операційно-регулятивних, організаційно-комунікаційних, дослідницько-розслідувальних вмінь. В основі формування когнітивних умінь лежить функціонування психічних пізнавальних процесів, що дозволяє спостерігати розвиток подій, які пов'язані зі справою, котра розслідується, збирати фактичні дані, порівнювати факти, критично аналізувати, обробляти їх, викривати необхідні факти, віднаходити скриту інформацію, структурувати її, узагальнювати, порівнювати різні позиції.

Організаційно-комунікаційні вміння дозволяють продуктивно взаємодіяти з іншими учасниками правоохоронного підрозділу, слідчого відділу, офісу суду, надавати допомогу у процесі вирішення завдань правоохоронної діяльності.

Дослідницько-розслідувальні вміння передбачають здогадку, інтуїцію, здатність до моделювання ситуації, передбачення, прогнозування, навіть точного розрахунку наслідків, здатність визначати розвиток явища.

Особистісно-рефлексивний компонент професійної компетентності юриста означає сформованість особистісних якостей, а саме: гуманізму, громадянськості, чесності, гідності, відповідальності, толерантності, тактовності, доброзичливості, комунікабельності, дисциплінованості, волі тощо. Юристу необхідні також сформовані рефлексивні вміння, тобто здійснювати самопізнання, самоаналіз, самоконтроль, самооцінку своїх правоохоронних дій, уміти відстоювати власну думку, добирати аргументи.

Визначимось із джерелами формування професійної компетентності юристів. Зауважимо, що до формування інформаційно-гностичного ком-

поненту, когнітивних, операційно-регулятивних, організаційно-комунікаційних, дослідницько-розслідувальних вмінь діяльнісно-поведінкового, особистісно-рефлексивного компонента професійної компетентності юристів ми підходили диференційовано і в комплексі.

Зокрема, формування інформаційно-гностичного компоненту професійної компетентності юристів передбачає вивчення основних положень національного законодавства та міжнародного права (Конституція України, 2023; Кримінальний процесуальний кодекс України, 2024; закон України «Про національну поліцію», 2020); формування у здобувачів вищої освіти розуміння права як найвищої цінності суспільства, системоутворювального фактору існування держави, оволодіння навичками орієнтуватися в системі законодавства та вміннями співвідносити юридичний зміст правових норм із реальними подіями суспільного життя, що необхідно для вироблення шаблонів юридичного мислення, належного рівня правової культури.

Пізнавальна активність майбутніх юристів реалізується через участь у науковій діяльності за такими напрямками: криміналістика та кримінальна юстиція, безпека держави та правопорядок, інформаційна безпека, кібербезпека та ін. в межах наукового товариства, Ради молодих учених, школи лідерства як компонента наукового середовища ЗВО із специфічними умовами навчання МВС України.

Для формування когнітивних умінь майбутніх юристів першорядного значення набуває інформаційне забезпечення освітнього процесу закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, а саме: забезпечення здобувачів освіти навчально-методичними матеріалами, матеріально-технічним обладнанням, консультаційною допомогою, бібліотечним фондом, можливістю роботи в Інтернет. Зауважимо, що інформаційно-комунікаційний простір ЗВО із специфічними умовами навчання МВС України має такі компоненти: сайт, система електронного документообігу, системи дистанційної освіти MIA, MOODLE, електронний розклад занять, електронний журнал обліку присутності та оцінок та ін.

Розвиток операційно-регулятивних, організаційно-комунікаційних, дослідницько-розслідувальних умінь майбутніх юристів реалізується завдяки спрямованості освітнього процесу на практичну складову професійної підготовки через залучення до організації освітнього процесу стейкхолдерів і професіоналів-практиків (бінарні заняття, участь у заходах практичної під-

готовки, спеціалізовані навчальні полігони, мультимедійний, лазерний тир тощо). Положення про практичну підготовку слухачів і курсантів ЗВО із специфічними умовами навчання МВС України здійснюється в разі організації всіх видів практик здобувачів вищої освіти у територіальних громадах Національної поліції України (ознайомча, навчальна практика, стажування для бакалаврів), поліцейського квесту. У розбудові педагогічної комунікації викладачеві необхідно стимулювати в майбутніх правоохоронців ціннісне ставлення до юридичної інформації, розвивати в них рефлексивні дії щодо її пошуку та опрацювання.

Оцінно-рефлексивні вміння майбутніх юристів формуються також у процесі опрацювання та аналізу нормативно-правових актів, детального роз'яснення правових феноменів, колізій і фікцій, ілюстрації конкретних юридичних понять, явищ, суджень, виявлення неправомірних дій і їх наслідків, висунення пропозицій щодо їх, надання правової допомоги населенню. Викладачеві корисно навести приклад із власної юридичної практики, особливо цікаво актуалізувати знання з майбутньою професією, життєвими планами та орієнтаціями здобувачів.

Зауважимо, що застосування активних методів навчання (сюжетно-рольові, ділові, ілюстративні, дидактичні ігри тощо) надає можливостей ознайомитися з функціональними обов'язками представників юридичних професій, усвідомлювати свою участь у процесуальних взаємин і усвідомлювати норми процесуального права.

Обґрунтована структура професійної компетентності юристів є основою для визначення критеріїв і показників щодо вимірювання рівнів і уточнення характеру прояву сформованості досліджуваного особистісно-професійного утворення.

Так, враховуючи обґрунтовану структуру професійної компетентності юристів вважаємо за доцільне користуватися такою критеріальною базою для визначення рівнів її сформованості:

- мотиваційний критерій (інтерес до професії юриста, ціннісне ставлення до правової сфери, юриспруденції, юстиції тощо);
- когнітивний критерій (засвоєння правових знань, способи реалізації правоохоронної діяльності);
- діяльнісний критерій (наявність практичних умінь, які характеризують рівень сформованості професійної компетентності юристів: інформаційно-гностичних, когнітивних, операційно-регулятивних, організаційно-комунікаційних, дослідницько-розслідувальних);

– особистісний критерій (характер виявлення особистісних якостей – гуманізм, громадянськість, чесність, гідність, відповідальність, толерантність, тактовність, доброзичливість, комунікабельність, дисциплінованість, емпатія, воля тощо);

– рефлексивний критерій (критичне мислення, самооцінка).

Висновки. Тож професійна компетентність юриста є особистісно-професійною характеристикою, яка об'єднує мотиваційно-аксіологічний, інформаційно-гностичний, діяльнісно-

поведінковий, особистісно-рефлексивний компоненти. Передбачається обґрунтування критеріальної бази дослідження щодо вирівнювання рівнів сформованості та характеру прояву компонентів професійної компетентності юристів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний, рефлексивний критерії з відповідними показниками), що у свою чергу актуалізує питання відбору діагностичного інструментарію щодо вимірювання компонентів професійної компетентності майбутніх юристів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук Ю. Д. Компетентнісний підхід / Наукові підходи до педагогічних досліджень: колективна монографія / За заг. ред. д. пед. наук, професора, чл.-кор. НАПН України В. І. Лозової. Харків: вид-во Віровець А. П. «Апостроф», 2012. С. 188–216.
2. Ільїна В. М. Формування правової культури майбутніх правоохоронців у освітньому середовищі ліцею: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2011. 20 с.
3. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>.
4. Кремень В. Г. Енциклопедія освіти. Київ: Юринком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Лігоцький А. О. Основні засади побудови навчального процесу вищого військового навчального закладу з орієнтацією на упереджене формування професійних компетенцій випускників. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2011. № 1. С. 61–71.
7. Новий тлумачний словник української мови. В 3-х томах. 1 том. А-К / Укладачі Василь Яременко, Оксана Сліпущко. Київ: Аконіт, 2008. 928 с.
8. Полякова Г. Вплив освітнього середовища ВНЗ на формування професійної компетентності фахівця. *Вища школа*. 2010. № 10. С. 78–87.
9. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, за якими здійснюється підготовка фахівців у закладах вищої освіти: Постанова КМУ від 29.04.2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#n27>.
10. Про Національну поліцію: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
11. Про освіту: Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T172145?an=2124>.

REFERENCES

1. Boichuk Yu. D. (2012). Kompetentnisnyi pidkhd [Competency approach] / Naukovi pidkhody do pedahohichnykh doslidzhen: kolektyvna monohrafiia / Za zah. red. d. ped. nauk, profesora, chl.-kor. NAPN Ukrainy V. I. Lozovoi – Sceintific approaches to pedagogical research: a collective monography / After edition of doctor of pedagogical sciences, member-cor. V. I. Lozova, National Academy of Sciences of Ukraine. Kharkiv: Virovets A. P. «Apostrophe». 188–216 [in Ukrainian].
2. Iliina V. M. (2011). Formuvannia pravovoi kultury maibutnikh pravookhorontsiv u osvithomu seredovyshchi litseiu [Formation of legal culture of future law enforcement officers in the educational environment of the lyceum] – Dissertation abstract for obtaining the scientific degree of Candidate of Pedagogical sciences. Kharkiv. Kharkiv National Pedagogical University under the name of G. S. Skovoroda. 20 s. [in Ukrainian].
3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] (1923). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>. [in Ukrainian].
4. Kremen V. H. (2008). Entsiklopediia osvity [Encyclopedia of education]. Kyiv. Yurinkom Inter. 1040 s. [in Ukrainian].
5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] (2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. [in Ukrainian].
6. Lihotskyi A. O. (2011). Osnovni zasady pobudovy navchalnoho protsesu vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu z oriientatsiieiu na uperedzhene formuvannia profesiinykh kompetentsii vypuskniv [The main principles of building of educational process of a high military educational institution with a focus on a biased formation of competencies of graduates]. *Bulletin of the National Academy of the State Border Service of Ukraine*, 1, 61–71. [in Ukrainian].
7. Novyi tлумачnyi slovnyk ukrainskoi movy [New explanatory dictionary of the Ukrainian language]. In 3 volumes. Vol. 1. A-K / Compilers Vasyl Yaremenko, Oksana Slipeshko. Kyiv: Aconite, 2008. 928 s. [in Ukrainian].
8. Poliakova H. (2010). Vplyv osvithnoho seredovyshcha VNZ na foftheormuvannia profesiinoi kompetentnosti fakhivtsia [The influence of the educational environment of the university on the formation of a professional competence of a specialist]. *High School*, 10. 78–87. [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity [On Approval of the list of fields of knowledge and specialties for which high education applicants and trained, for which specialists are trained in higher education institutions]: CMU Resolution No 266 of April, 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%B-F#n27>. [in Ukrainian].

10. Pro Natsionalnu politsiiu [About the National Police]: Law of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. [in Ukrainian].

11. Pro osvitu [About Education]: Law of Ukraine. <https://ips.ligazakon.net/document/T172145?an=2124>. [in Ukrainian].